

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Національний університет «Одеська юридична академія»

СОЦІАЛЬНО-ПОЛІТИЧНА ТА ПРАВОВА СИСТЕМА УКРАЇНИ В ЦИФРОВУ ЕПОХУ: СУЧАСНІ ВИКЛИКИ

МАТЕРІАЛИ
Міжнародної науково-практичної конференції

Одеса, 22 квітня 2026 року

Том 1

Одеса
2026

УДК 34:004:316.4(477)
С 70

*Рекомендовано до друку вченою радою
Національного університету «Одеська юридична академія»
(протокол № 8 від 23.04.2026 р.)*

За загальною редакцією академіка **С. В. Ківалова**

**С70 Соціально-політична та правова система України в цифрову епоху: сучасні виклики : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Одеса, 22 квітня 2026 р.) / заг. ред. С. Ківалова ; НУ «Одес. юрид. академія». – Одеса : Фенікс, 2026. – Т. 1. – 704 с.
ISBN 978-617-8763-15-2**

Матеріали конференції узагальнюють результати наукових досліджень і практичних напрацювань учених, фахівців та представників професійних спільнот, виконаних в умовах воєнного часу та глибоких суспільних трансформацій.

У збірнику представлено широкий спектр наукових розвідок і практико-орієнтованих досліджень, що охоплюють актуальні проблеми публічного та приватного права, функціонування держави, судової та правоохоронної системи, а також трансформації суспільних процесів у цифрову епоху. Значну увагу приділено питанням адміністративного, фінансового, конституційного, міжнародного, морського та митного права, а також сучасним викликам у сфері кримінального права, кримінального процесу, криміналістики та оперативно-розшукової діяльності.

Окремі наукові секції присвячені проблемам удосконалення судоустрою, діяльності прокуратури, адвокатури та інших правоохоронних органів, розвитку трудового права і права соціального забезпечення, а також реформуванню цивільного, господарського, земельного, екологічного та енергетичного права. Збірник відображає також міждисциплінарний характер сучасних досліджень, охоплюючи питання філософії права, світових соціально-політичних процесів, соціології та психології, економіки та підприємництва в умовах війни і повоєнного відновлення. Важливе місце посідають дослідження у сфері інформаційних технологій, кібербезпеки, штучного інтелекту та математичного моделювання як ключових чинників забезпечення національної безпеки.

Крім того, у збірнику висвітлено проблематику педагогіки, лінгвістики права, перекладознавства, журналістики, фізичної та військової підготовки здобувачів вищої освіти.

Збірник розрахований на науковців, викладачів, здобувачів вищої освіти та практиків у галузях права, економіки, соціології, психології, політології, інформаційних технологій і суміжних дисциплін.

УДК 34:004:316.4(477)

Відповідальний за випуск професор **М. Р. Аракелян**

Матеріали видано в авторській редакції.

ISBN 978-617-8763-15-2

© НУ «Одеська юридична академія, 2026
© Автори статей, 2026

Гончарук Владислава Ігорівна

СОЦІЛЬНІ МЕРЕЖІ ТА МЕСЕНДЖЕРИ ЯК ЦИФРОВІ ОБ'ЄКТИ КРИМІНАЛІСТИЧНОГО ДОСЛІДЖЕННЯ У ЗЛОЧИНАХ, ПОВ'ЯЗАНИХ З ВЕРБУВАННЯМ ТА ЕКСПЛУАТАЦІЄЮ ОСІБ.....636

Дрига Єлизавета Вадимівна

КРИМІНАЛІСТИЧНИЙ АНАЛІЗ ДЖЕРЕЛ «ЧОРНОГО РИНКУ» ЗБРОЇ В УКРАЇНІ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ.....638

Єрофеева Ольга Сергіївна

ПРИЧИНИ ЗЛОЧИННОГО ПОСЯГАННЯ В КРИМІНАЛЬНИХ ПРАВОПОРУШЕННЯХ, ПОВ'ЯЗАНИХ ІЗ ЗАВОЛОДІННЯМ СПАДКОВИМ МАЙНОМ.....641

Загородній Андрій Ігорович

ЦИФРОВА ПЛАТФОРМА ДЛЯ КООРДИНАЦІЇ ДІЙ СЛІДЧОГО, ОПЕРАТИВНОГО ПРАЦІВНИКА ТА ЕКСПЕРТА.....643

Зюба Юлія Анатоліївна

КРИМІНАЛІСТИЧНА ХАРАКТЕРИСТИКА ОСОБИСТОСТІ ЗЛОЧИНЦІВ, ПРИЧЕТНИХ ДО ВЧИНЕННЯ КОРИСЛИВИХ ЗЛОЧИНІВ В УМОВАХ ВОЄННОГО АБО НАДЗВИЧАЙНОГО СТАНУ.....646

Кіліміченко Сергій Олегович

ДО СУТНОСТІ ПОНЯТТЯ КРИМІНАЛІСТИЧНОЇ ХАРАКТЕРИСТИКИ ПРОТИДІЇ РОЗСЛІДУВАННЮ ОРГАНІЗОВАНОЇ ЗЛОЧИННОЇ ДІЯЛЬНОСТІ.....648

Кіліміченко Христина Юріївна

ВИКОРИСТАННЯ ЕМОЦІЙНИХ ЧИННИКІВ І СІМЕЙНИХ ЗВ'ЯЗКІВ ПІД ЧАС ДОПИТУ ЖІНОК, ЯКІ ВЧИНЯЮТЬ ЗЛОЧИНИ ПРОТИ ОСНОВ НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ: ДОПУСТИМИЙ ТАКТИЧНИЙ ПРИЙОМ ЧИ ЗАБОРОНЕНИЙ ЗАКОНОДАВСТВОМ.....651

Ляховецький Сергій Олександрович

ДО ПОНЯТТЯ СПЕЦІАЛЬНИХ ЗНАТЬ ПІД ЧАС РОЗСЛІДУВАННЯ ДОВЕДЕННЯ ДО САМОГУБСТВА.....654

Манжос Кирило Олегович

ОСОБЛИВОСТІ СУЧАСНИХ СПОСОБІВ ВЧИНЕННЯ ШАХРАЙСТВ656

Мунтяну Юліан Іванович

ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ ТИПОВИХ СЛІДЧИХ СИТУАЦІЙ ПОЧАТКОВОГО ЕТАПУ РОЗСЛІДУВАННЯ ЗАХОПЛЕННЯ ЗАРУЧНИКІВ.....658

Паламарчук Олексій Олександрович

ЗНАЧЕННЯ ТАКТИЧНИХ ОПЕРАЦІЙ ПІД ЧАС РОЗСЛІДУВАННЯ КВАРТИРНИХ КРАДІЖОК, ВЧИНЕНИХ ОРГАНІЗОВАНИМИ ЗЛОЧИННИМИ УГУРУПОВАВАННЯМИ.....661

Радецький Сергій Віталійович

ТИПОВІ СЛІДЧІ СИТУАЦІЇ ПОЧАТКОВОГО ЕТАПУ ПІД ЧАС РОЗСЛІДУВАННЯ КРИМІНАЛЬНИХ ПРАВОПОРУШЕНЬ, ЩО ВЧИНЯЮТЬСЯ ПРОТИ ЖУРНАЛІСТІВ У СУЧАСНИХ УМОВАХ.....664

Стародубов Олександр Сергійович

ТАКТИЧНА ОПЕРАЦІЯ ЯК ІНСТРУМЕНТ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДОКАЗОВОЇ ЗАВЕРШЕНОСТІ РЕЗУЛЬТАТІВ НЕГЛАСНИХ СЛІДЧИХ (РОЗШУКОВИХ) ДІЙ.....667

Черниш Юрій Петрович

ДО ПОНЯТТЯ СУТНОСТІ СЛІДЧОЇ СИТУАЦІЇ ПІД ЧАС РОЗСЛІДУВАННЯ КОНТРАБАНДИ КУЛЬТУРНИХ ЦІННОСТЕЙ.....670

ІМЕННИЙ ПОКАЖЧИК УЧАСНИКІВ КОНФЕРЕНЦІЇ.....675

контролю, який би миттєво реагував на розбіжності між первинними документами та внесеними змінами.

Для мінімізації вищезазначених ризиків необхідно: посилити кримінальну відповідальність за кримінальні правопорушення, пов'язані із заволодінням спадковим майном, інтегрувати цифрові бази даних (РАЦС, нотаріат, судовий реєстр) для автоматичного виявлення суперечностей, підвищувати рівень правової освіти вразливих верств населення. Такий підхід зумовить ефективну стратегію захисту спадкових прав, що в подальшому сприятиме зміцненню правопорядку у процесі спадкування.

Отже, як свідчить практика, вчинення кримінальних правопорушень у цій сфері часто зумовлене не єдиним чинником, а є результатом взаємозалежності декількох вище досліджених причин.

Список використаних джерел:

1. Вознесенівський районний суд міста Запоріжжя. Ухвала від 6 березня 2026 р. Справа № 335/8449/25. Єдиний державний реєстр судових рішень. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/134679845> (дата звернення: 16.03.2026).
2. Лимаренко Ю. С. Детермінанти домашнього насильства на мікрорівні (за матеріалами харківського регіону). *Юридичний науковий електронний журнал*. 2022. № 3. С. 208–210.
3. Шмаль Л. Причини та умови злочинів у сфері службової діяльності і професійної діяльності, пов'язаної з наданням публічних послуг. *Науковий часопис Національної академії прокуратури України*. 2014. № 1. С. 212–217.

Ключові слова: кримінальне правопорушення, причини злочинного посягання, спадщина, шахрайство, підроблення документів.

Key words: criminal offense, reasons for criminal encroachment, inheritance, fraud, forgery of documents.

Загородній Андрій Ігорович

*Національний університет «Одеська юридична академія»,
аспірант кафедри криміналістики, судових експертиз та поліграфології*

ЦИФРОВА ПЛАТФОРМА ДЛЯ КООРДИНАЦІЇ ДІЙ СЛІДЧОГО, ОПЕРАТИВНОГО ПРАЦІВНИКА ТА ЕКСПЕРТА

Важливою складовою належного забезпечення здійснення досудового розслідування є успішна та якісна взаємодія між учасниками провадження. Насамперед це стосується координації діяльності слідчого, оперативних працівників та експертів, які виконують різні за змістом, але взаємопов'язані функції у процесі встановлення обставин кримінального правопорушення. Ефективність такої взаємодії значною мірою залежить від своєчасного обміну інформацією,

узгодженості процесуальних та організаційних дій, а також чіткого розподілу повноважень між зазначеними суб'єктами.

В умовах стрімкого розвитку інформаційних технологій важливого значення набуває використання сучасних цифрових інструментів, здатних забезпечити оперативність комунікації, систематизацію отриманої інформації та її подальший аналіз. У цьому контексті перспективним напрямом удосконалення організації взаємодії під час досудового розслідування є впровадження цифрових платформ, які можуть забезпечити інтеграцію інформаційних ресурсів, оптимізувати обмін даними між слідчим, оперативними підрозділами та експертними установами, а також сприяти підвищенню ефективності прийняття процесуальних рішень.

Як відзначає В. В. Шаблистий, сучасна практика здійснення досудового та судового провадження характеризується активним впливом інформаційно-телекомунікаційних технологій, що зумовлює поступову цифрову трансформацію його ключових стадій, насамперед досудового розслідування. Зазначена стадія кримінального провадження, будучи однією з центральних у механізмі протидії злочинності, дедалі більше інтегрує цифрові інструменти та інформаційні системи, які використовуються для збирання, обробки, аналізу й обміну доказовою інформацією між суб'єктами розслідування. Використання таких технологій сприяє підвищенню ефективності проведення слідчих (розшукових) дій, оптимізує процес встановлення осіб, причетних до вчинення кримінальних правопорушень, а також забезпечує автоматизацію окремих процедур інформаційно-аналітичного забезпечення діяльності слідчого, оперативних підрозділів і експертних установ. Водночас упровадження цифрових рішень у практику кримінального провадження супроводжується низкою проблемних питань, пов'язаних із недостатнім рівнем нормативно-правової регламентації використання інформаційних технологій, необхідністю належного захисту персональних даних і забезпеченням кібербезпеки, а також недостатньою сформованістю цифрових компетентностей працівників правоохоронних органів [1, с. 630].

На теперішній час в Україні функціонує підсистема «Електронний суд», яка являє собою інформаційну систему, що забезпечує можливість учасникам судового провадження формувати та подавати до суду процесуальні документи в електронній формі (зокрема позовні заяви, клопотання, звернення тощо), отримувати відомості щодо стану їх розгляду та прийнятих судових рішень, здійснювати сплату судового збору, а також брати участь у судових засіданнях у дистанційному режимі [2].

Проте на законодавчому рівні поки відсутня подібна інформаційна підсистема, яка б забезпечувала комунікацію між слідчим, прокурором, працівниками оперативних підрозділів, спеціалістами та експертами на етапі досудового розслідування та належну координацію їх спільних дій. Однак, як слід відзначити, така комунікація між зазначеними суб'єктами регулярно здійснюється впродовж усього досудового розслідування і передбачає не лише міжособистісне

спілкування під час індивідуальних зустрічей та нарад, але є поточну комунікацію із використанням засобів мобільного зв'язку. Зрозуміло, що в останньому випадку неможливо здійснювати якісну та продуктивну комунікацію щодо обставин організації та здійснення розслідування, адже використання відкритих електронних комунікаційних мереж, не може забезпечувати стовідсоткового дотримання конфіденційності та збереження таємниці слідства. Навіть попри гарантоване законодавством конституційне право особи на таємницю спілкування, завжди існують ризики незаконного втручання у приватне спілкування працівників правоохоронних органів та інших служб з боку криміналітету.

Тому, на нашу думку, перспективним та важливим напрямом удосконалення інформаційного забезпечення досудового розслідування є створення та впровадження спеціалізованої цифрової платформи, призначеної для організації безпечної комунікації та координації спільних дій слідчого, прокурора, оперативних працівників, спеціалістів і експертів на етапі досудового розслідування. Така платформа могла б забезпечити оперативний обмін службовою інформацією, спільний доступ до матеріалів кримінального провадження в межах наданих повноважень, можливість постановки та контролю виконання завдань, а також фіксацію окремих організаційних рішень, що приймаються під час планування та проведення слідчих (розшукових) дій та інших процесуальних дій і заходів.

Крім того, використання подібної інформаційної системи дозволило б підвищити рівень захищеності службової комунікації, забезпечити централізоване зберігання та систематизацію інформації, що має значення для розслідування, а також сприяти більш ефективному використанню інформаційно-аналітичних можливостей сучасних цифрових технологій. Важливою перевагою такої платформи могло б стати також створення єдиного цифрового середовища взаємодії між суб'єктами досудового розслідування, що дозволило б мінімізувати ризики втрати або спотворення інформації, підвищити оперативність прийняття управлінських і процесуальних рішень, а також забезпечити належний рівень контролю за виконанням поставлених завдань.

Отже, з огляду на сучасні тенденції цифровізації кримінального судочинства, розроблення та впровадження цифрової платформи для координації дій слідчого, оперативного працівника та експерта слід розглядати як один із перспективних напрямів підвищення ефективності організації досудового розслідування, що потребує подальшого наукового опрацювання та нормативного врегулювання.

Список використаних джерел:

1. Шаблистий В. В. Цифрова ера кримінального процесу: можливості іт-систем у досудовому розслідуванні. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2025. № 1. С. 630-633. URL: https://www.lsej.org.ua/1_2025/148.pdf
2. Що таке «Електронний суд» та які переваги його використання для учасників судових справ. *Офіційний сайт Тернопільського міськрайонного суду Тер-*

нопільської області. URL: https://tem.te.court.gov.ua/sud1915/pres-centr/pres_releases/1423336/.

Ключові слова: взаємодія, учасники досудового розслідування, координація, слідчий, прокурор, оперативний працівник, інформаційні технології.

Key words: interaction, participants in the pre-trial investigation, coordination, investigator, prosecutor, operational officer, information technology.

Згода Юлія Анатоліївна

*Національний університет «Одеська юридична академія»,
аспірантка кафедри криміналістики, судових експертиз та поліграфології*

КРИМІНАЛІСТИЧНА ХАРАКТЕРИСТИКА ОСОБИСТОСТІ ЗЛОЧИНЦІВ, ПРИЧЕТНИХ ДО ВЧИНЕННЯ КОРИСЛИВИХ ЗЛОЧИНІВ В УМОВАХ ВОЄННОГО АБО НАДЗВИЧАЙНОГО СТАНУ

У процесі криміналістичного аналізу корисливих злочинів, учинених у воєнний або надзвичайний період, особа злочинця розглядається як центральний об'єкт дослідження. Вона формується під впливом специфічних соціальних, економічних і психологічних чинників, які зумовлюють злочинну поведінку та визначають її характерні особливості [1, с. 110-113]. В умовах воєнного чи надзвичайного стану такі характеристики набувають особливої ваги, адже саме вони пояснюють, як і чому індивід обирає злочин як спосіб задоволення корисливих інтересів.

Соціальні характеристики злочинця відображають його місце у суспільстві, соціальний статус, умови життя та рівень залученості до деструктивних соціальних середовищ. В умовах війни чи надзвичайних обставин саме соціальні фактори часто стають визначальними: втрата роботи, переселення, відсутність стабільного доходу, розпад звичних соціальних зв'язків можуть штовхати особу до пошуку нелегальних шляхів виживання. Корисливі злочини у цей період можуть сприйматися злочинцем як «вимушена альтернатива», що формує специфічний соціальний портрет правопорушника.

Психологічні характеристики злочинця виявляються у рівні його ціннісних орієнтацій, схильності до ризику, егоцентризмі, агресивності чи прагматизмі. В умовах воєнного стану або кризової ситуації психологічні особливості набувають ще більшого значення, оскільки стрес, страх і невизначеність створюють сприятливе підґрунтя для девіантної поведінки. Злочинець у таких умовах здатний швидко адаптуватися, діяти цинічно, використовувати хаос для досягнення власної вигоди, що ускладнює його виявлення та ідентифікацію.

Кримінально-правові характеристики охоплюють попередній досвід особи у протиправній діяльності, наявність судимостей, звичку діяти у злочинному середовищі, а також типову кримінальну спеціалізацію. У воєнний чи надзвичай-